

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ПРИКЛАДНОЇ ЕКОНОМІКИ ТА
МЕНЕДЖМЕНТУ ІМ. Г.Е. ВЕЙНШТЕЙНА



МАТЕРІАЛИ

XI МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

17 – 18 ЖОВТНЯ 2023 р.

«ЕКОНОМІЧНІ ТА СОЦІАЛЬНІ АСПЕКТИ

РОЗВИТКУ УКРАЇНИ НА ПОЧАТКУ ХХІ СТОЛІТТЯ»

м. Одеса

УДК 330.34:005.35(477"20")

Економічні та соціальні аспекти розвитку України на початку ХХІ століття. Матеріали ХІ Міжнародної науково-практичної конференції 17-18 жовтня 2023 року. Одеса: Одеський національний технологічний університет, 2023. – 663 с.

У матеріалах конференції знайшли відображення економічні та соціальні аспекти розвитку України на початку ХХІ століття. Були запропоновані шляхи вирішення найактуальніших та нагальних проблем багатьох сфер сучасного бізнесу та новітні управлінські технології в сучасних турбулентних умовах існування підприємств. В доповідях особлива увага приділялась прикладному характеру досліджень та їх впливу на поліпшення економічної ситуації в країні.

Науковий редактор Козак К.Б. - д-р екон. наук, професор, директор ННІПЕіМ ім. Г. Е. Вейнштейна ОНТУ

Редакційна колегія:

Агеева І.М. – к.е.н., доц., Басюркіна Н.Й. – д.е.н., проф., Баранюк Х.О. – к.е.н., доц., Лагодієнко В.В. – д.е.н., проф., Немченко В.В. – д.е.н., проф., Павлов О.І. – д.е.н., проф., Седікова І.О. – д.е.н., проф., Ніколюк О.В. – д.е.н., проф., Козак К.Б. – д.е.н., проф., Соловей А.О. – к.і.н., доц., Згадова Н.С. – к.е.н., доц., Маркова Т.Д. – к.е.н., доц., Волкова А.Ю. – ас., Мільчева В.В. - PhD, доц., Новикова В.С.

Матеріали додаються за оригіналами рукопису

Редакційна колегія не несе відповідальності за зміст та сутність наданих матеріалів

ДОСЛІДЖЕННЯ РОЗВИТКУ РОЛІ УКРАЇНИ В МІЖНАРОДНІЙ ТОРГІВЛІ ЗЕРНОМ

Тарануха О.С., магістр спец. 076 “Підприємництво та торгівля”
Одеський національний технологічний університет, м. Одеса

Стратегічним напрямком розвитку будь-якої країни світу є міжнародна торгівля. Експортна діяльність забезпечує надходження коштів до країни, а імпорт – потреби її мешканців. Найважливішими товарами для кожної держави є продукти харчування, а саме сільськогосподарська сировина, адже вони дають змогу забезпечити базові потреби населення. Зокрема, аналіз світового ринку зерна та тенденцій розвитку вітчизняної зернової галузі дає підстави стверджувати, що Україна поступово зміцнює свої позиції на світовому ринку, є одним із основних вітчизняних експортних товарів. Відтак дослідження міжнародної торгівлі пшеницею набуває особливої актуальності.

В сучасних умовах посилення глобалізації світогосподарських зв'язків, екологічних колапсів, продовольчої кризи та зростання чисельності населення на планеті, першочерговим завданням кожної країни є забезпечення власного населення сільськогосподарською продукцією. Розвинені країни світу за рахунок упровадження досягнень аграрних наук і технічного оснащення сільського господарства повною мірою забезпечують себе продуктами харчування. Винятками є лише ті, в яких несприятливі агрокліматичні умови для рослинництва та обмеженість посівних площ [1].

Відкрита війна росії з Україною мала руйнівні наслідки, які продовжують загострюватися понад рік після вторгнення. У вересні 2022 року, ще до зимових бомбардувань, загальна шкода інфраструктурі України становила приблизно 127 мільярдів доларів, що еквівалентно 64 % ВВП країни у 2021 році. Понад 14 мільйонів українців покинули свої домівки, у тому числі понад 8 мільйонів біженців.

Автомобілі, залізниці та річкові порти були єдиними засобами експорту українського зерна протягом перших шести місяців війни. Усі мільйони тонн зерна, які до 24 лютого переправлялися морем на великих балкерах, було вкрай складно доставити до берега. На допомогу прийшли країни ЄС: вони зняли обмеження на торгівлю з Україною в рамках «безвізу торгівлі» та запровадили «коридори солідарності» [2].

Завдячуючи цьому Україна змогла експортувати більше зерна через порти ЄС – Румунію, Польщу та країни Балтії. У 2022 році українські аграрії збільшили експорт до країн ЄС на 65 %.

Ці наслідки також мають глобальні економічні наслідки, особливо для сільськогосподарських ринків і продовольчої безпеки. Також зростає збиток для українського сільського господарства. Це створило велику

економічну невизначеність, поставивши багатьох українських фермерів на межу банкрутства та значно скоротивши сільськогосподарське виробництво, сприяючи високим цінам і нестабільності цін у всьому світі. У цьому розділі ми описуємо вплив війни на виробництво та експорт найважливішої сільськогосподарської продукції України, а також її глобальний вплив.

За два десятиліття до війни Україна стала найбільшим у світі постачальником зерна та рослинної олії. Експорт зерна зріс більш ніж у п'ять разів, а частка країни у світовій торгівлі зерном зросла приблизно з 5 до 5 відсотків. до 12-14 % Більшість сільськогосподарського експорту (близько 93%) відправлялася морем на Близький Схід і Північну Африку, атакож до Європи (через порти Херсон, Скадовськ, Бердянськ, Маріуполь, Одеса, Білгород-Дністровськ, Миколаїв, Чорноморськ, Ольвія та Південний) [3].

У перші дні російського вторгнення російський флот захопив або заблокував українські чорноморські порти, що сприяло різкому зростанню міжнародних цін до середини 2022 року. У внутрішніх регіонах України застрягли великі обсяги зернових та олійних культур, призначених на експорт. порти та елеватори. Трейдери та сільгоспвиробники шукають альтернативні маршрути, зокрема наземні вантажівки та залізницю через західні кордони України та через порти на Дунаї.

Прогнозні показники виробництва та експорту українського зерна Як видно на прикладі України, війна не обмежується зоною бойових дій. Вплив війни, як ударна хвиля, поширюється на інші країни, впливає на них, і чим сильніший спалах, тим більші його наслідки. Перспективи зернового експорту України базуються і будуються на успішній діяльності сил оборони. Експорт можливий завдяки нашим військовим успіхам, а дипломатія («зернова угода») лише зафіксувала те, що сталося, і знайшла хороший шлях для всіх сторін

У сучасному світі немає стіни, яка захистила б від цього впливу. Але у нас є такі інструменти, як переговори, взаємопідтримка та взаєморозуміння. Українські аграрії, які сіють, збирають урожай, борються за свою землю, а також допомагають чим можуть українській армії, добре розуміють, що таке взаємодопомога [4].

Україна має значні можливості для збільшення виробництва та експорту сільськогосподарської продукції, оскільки основним ресурсом є країна з одними з найвищих якісних показників у світі, а також достатньою кількістю кваліфікованих спеціалістів. Сприятливими є географічні умови, а також системи логістики, наявність всієї інфраструктури для зберігання врожаю, як для власних потреб, так і для тимчасового зберігання перед експортом до кінцевого споживача. Для розвитку ринку зерна необхідна державна підтримка українських виробників, а саме:

- підтримка всіх учасників організованих аграрних ринків України має бути системною, а не ситуативною;

- розвиток зернової галузі та її переробки, однієї з найбільш стратегічних галузей для забезпечення продовольчої безпеки України, має бути практичним, а не формальним;

- держава має забезпечити подальший розвиток процесу відтворення пшениці та продуктів її переробки, тобто відновлення та зростання виробництва за рахунок доходів виробників;

- сприяти не лише розвитку вирощування сировини, а й намагається експортувати вже готову продукцію чи напівфабрикати із зернових культур.

Багато залежить від того, коли закінчиться війна в країні, після чого зростуть посівні площі та виробництво зерна, хоча безпечна і своєчасна доставка продукції залишається під знаком питання.

Напрями вдосконалення регулювання експорту українського зерна 12 січня Верховна Рада України ухвалила закон про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких інших законодавчих актів України щодо застосування системи безпеки експорту в умовах воєнного та надзвичайного стану (законопроект № 8166-д від 30.11.2022). Закон спрямований на вирішення наявної проблеми неповернення валютної виручки, тобто порушення платниками податків валютного законодавства в частині дотримання граничних строків надходження виручки за операціями з експорту товарів [5].

Метою Закону є вирішення існуючої проблеми нерепатріації доходів в іноземній валюті, тобто платників податків, які порушують валютне законодавство при дотриманні строків справляння доходів від експорту товарів.

Література

1. Салькова І. Міжнародна торгівля пшеницею: роль України. *Галицький економічний вісник*. URL: <https://galicianvisnyk.tntu.edu.ua/pdf/43/278.pdf>

2. Мірошник Р.О., Баглай І.Є. Проблеми ринку зернових культур в Україні та шляхи їх вирішення. *Економіка та суспільство*. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/1358/1312>.

3. База даних USDA/FAS PSD. Українська зернова асоціація. URL: <https://uga.ua/statistika-zernovogo-koridoru/>

4. Голомша Н., Дзядикевич О. Перспективи світового ринку зерна. *Економіка АПК*. 2016. № 8. С. 49-52.

5. Проект Закону про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких інших законодавчих актів України щодо застосування режиму експортного забезпечення на період дії воєнного, надзвичайного стану. URL: <https://itd.rada.gov.ua/billInfo/Bills/Card/40944>

79.	Смокова Т.М. АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ МИТНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ЕКСПОРТУ ЗЕРНОВИХ.....	283
80.	Кривоногова І.Г., Мужайло В.Д. ІННОВАЦІЙНІ БІЗНЕС-МОДЕЛІ ЯК ІНСТРУМЕНТ РИНКОВОЇ АДАПТАЦІЇ НА ПІДПРИЄМСТВАХ ХАРЧОВОЇ ГАЛУЗІ УКРАЇНИ.....	287
81.	Спаський І.Д. РОЗВИТОК ПІДПРИЄМНИЦЬКИХ ЗДІБНОСТЕЙ У КОНТЕКСТІ КОГНІТИВНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ.....	290
82.	Богданов О.О. ФАКТОРИ ВИБОРУ МАРКЕТИНГОВОЇ СТРАТЕГІЇ У БАГАТОКРИТЕРІАЛЬНОМУ СЕРЕДОВИЩІ.....	293
83.	Мартиросян І.А., Гарбажій К.С. ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ РИНКУ М'ЯСНИХ КОНСЕРВІВ В УКРАЇНІ В СУЧАСНИХ РЕАЛІЯХ.....	298
84.	Крупіна Н.А. СТРАТЕГІЧНЕ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВАМИ ГОТЕЛЬНОЇ ГАЛУЗІ..	301
85.	Голубева О.Б. ФІНАНСОВО – ЕКОНОМІЧНА БЕЗПЕКА ПІДПРИЄМСТВ ХАРЧОВОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ В УМОВАХ ВОЕНОГО СТАНУ	304
86.	Тарануха О.С. ДОСЛІДЖЕННЯ РОЗВИТКУ РОЛІ УКРАЇНИ В МІЖНАРОДНІЙ ТОРГОВЛІ ЗЕРНОМ.....	308
87.	Атамась Г.П., Мішин Є.О. ФІНАНСОВО – ЕКОНОМІЧНА БЕЗПЕКА ПІДПРИЄМСТВ ПІД ЧАС ВІЙНИ	311
88.	Заболотна О.С., Шишлюк В.Р. КОНТРОЛІНГ, ЯК МЕТОД СИСТЕМОГО УПРАВЛІННЯ СУЧАСНИМ ПІДПРИЄМСТВОМ.....	315
89.	Згадова Н.С., Тимченко В.В. ЕКОНОМІЧНІ ВЕКТОРИ БЕЗПЕКИ В ПЕРІОД ВОЄННОГО СТАНУ	318
90.	Кравченко Ю.І. УПРАВЛІННЯ ЕКОНОМІЧНОЮ БЕЗПЕКОЮ ХАРЧОВОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ: ВИКЛИКИ ТА СТРАТЕГІЇ.....	322
91.	Петрушенко М.М. РУЙНУВАННЯ КАХОВСЬКОЇ ДАМБИ ТА ЕКОНОМІЧНА БЕЗПЕКА ТУРИЗМУ НА ПІВДНІ УКРАЇНИ.....	325
92.	Рашевський А.В., Рашевський А.В. АНАЛІЗ СТАНУ ПРОДОВОЛЬЧОГО РИНКУ УКРАЇНИ.....	329